DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/Joh.49940>

Authenticity process is conducted by

Makale Türü: Araştırma makalesi
Geliş Tarihi: 15-03-2021
Kabul Tarihi: 14-04-2021
On-line Yayın: 30-04-2021

Article Type: Research article
Submitted: 15-03-2021
Accepted: 14-04-2021
Published Online: 30-04-2021

Atıf Bilgisi / Reference Information

Mete, G. (2021). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Etkili İletişim Becerileri ile İletişim Kaygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Journal of History School*, 51, 1143-1173.

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ETKİLİ İLETİŞİM BECERİLERİ İLE İLETİŞİM KAYGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ¹

Gülşah METE²

Öz

Bu araştırma ile Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri hakkında durum tespiti yapılması amaçlanmaktadır. Araştırmanın başka bir amacı ise Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri ile bazı bağımsız değişkenler arasında ilişki olup olmadığını ortaya çıkarmaktır. Araştırmada betimleyici, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2020-2021 eğitim öğretim yılı güz döneminde devlet üniversitelerinde öğrenim gören 194 Türkçe öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin elde edilmesinde Kişisel Bilgi Formu, Etkili İletişim Becerileri Ölçeği, İletişim Kaygısı Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS programından yararlanılmıştır. Araştırmanın bulguları şunlardır: Türkçe öğretmeni adayları yüksek etkili iletişim düzeyine ve orta düzey iletişim kaygısına sahiptir. Türkçe öğretmeni adaylarının iletişim kaygıları arttıkça etkili iletişim düzeyleri azalmaktadır. Kadın Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim düzeyleri, erkek Türkçe öğretmeni adaylarına göre daha yüksektir. Sosyal ve sportif etkinliklere katılan Türkçe öğretmeni adaylarının katılmayanlara göre iletişim kaygısı düzeyleri düşük, etkili iletişim düzeyleri

¹ Bu makalenin etik kurul onayı Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'nde 22.02.2021 tarih E.6168 sayı ile alınmıştır.

² Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, gulsahmete@kmu.edu.tr, Orcid: 0000-0003-0979-1630

ise yüksektir. Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim becerilerinin artırılması ve iletişim kaygılarının azaltılması için çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etkili İletişim Becerisi, İletişim Kaygısı, Konuşma Eğitimi, Türkçe Öğretmeni Adayları, 21. Yüzyıl Becerisi.

An Analysis of the Correlation Between Candidate Turkish Teachers' Effective Communication Skills and Their Level of Communication Apprehension

Abstract

By examining the candidate Turkish teachers' effective communication skills and their level of communication apprehension, this research aims to detect if there is any correlation between some independent variables and their effective communication skills as well as their level of communication apprehension. A correlational research method was employed with the sample of 194 candidate Turkish teachers studying in the state universities during the fall of the academic years, 2020-2021. To obtain the data, Personal Information File, The Effective Communication Skills Scale, and The Communication Apprehension Scale were used, and the data were analyzed by utilizing the SPSS program. The candidate Turkish teachers have displayed a high level of effective communication skills and a medium level of communication apprehension. The higher is the candidate teachers' level of communication apprehension, the lower is their level of effective communication skills. Another finding of the research is that the female candidates' level of effective communication skills is higher than the males. The candidate Turkish teachers who attend a sporting event or club have displayed a lower level of communication apprehension, and consequently, their level of communication skills is higher. To develop the candidate teachers' communication skills as well as to decrease their level of communication apprehension, some suggestions have been offered in the research.

Keywords: Effective Communication Skills, Communication Apprehension, Speaking Skills Instruction, Candidate Turkish Teachers, 21st Century Skills.

GİRİŞ

İnsan sosyal bir varlıktır ve sağlıklı bir insanın günlük hayatını iletişim kurmadan sürdürebilmesi olanaklı değildir. Bulunduğu toplumla olan ilişkileri bireyi iletişim kurmaya zorlar. İnsanlar ihtiyaçlarını karşılamak, kendini tanımak ve geliştirmek, duygu, düşünce, hayal, isteklerini bildirmek, karşısındaki kişi / kişileri etkilemek veya onlardan etkilenmek gibi amaçlarla iletişim kurarlar. İnsanlar iletişim aracılığıyla bir araya gelerek toplumu ve toplumun ortak öğeleri olan dil, kültür, tarih, din gibi unsurları oluştururlar. Bu unsurları yine iletişim

sayesinde kuşaktan kuşağa aktarır ve toplumu var eden unsurların kalıcılığını iletişimle sağlarlar. Sesler, çığlıklar, hareketler, resimler, dumanlar ile iletişim kuran ilk çağ insanından bilişim teknolojileri sayesinde tek tuşla dünyanın öbür ucundaki kişiyle iletişim kuran insana kadar her çağda ve her yerde iletişim var olmuş, değişmiş, gelişmiştir (Oskay, 2014). İnsanın hayatında ve toplumda bu kadar önemli bir yere sahip olan iletişim, Latince “communis ve communicare” kökünden gelmektedir. Eğitim, sanat, ekonomi, tarih vb. birçok alanın farklı iletişim tanımları olsa da bu tanımların ortak yönleri dikkate alınarak iletişimin genel geçer bir tanımı yapılabilir: İletişim bir kişinin duygu, düşünce veya bilgisini belirli bir kanal aracılığıyla karşısındaki kişi / kişilere aktarması, iletilmesidir (Dökmen, 1998; Cüceloğlu, 2019; Özkan, 2010; Demirbay, 2010). İletişimin temel özelliklerini şöyle sıralayabiliriz: İletişimi oluşturan unsurlar kaynak / gönderici, alıcı, mesaj ve kanaldır. Mesaj kaynağın iletmek istediği duygu, düşünce, bilgi vb. her şeydir. Kanal, mesajın alıcıya iletilme aracıdır. Mesajı oluşturan ve gönderen kaynak / gönderici, mesajı alan, yorumlayan ve anlamlandıran ise alıcıdır. İletişimin her iki tarafı da aktiftir. Sözlü ya da sözsüz iletilen mesajları alıcının ne şekilde aldığı onun algılarıyla ilgilidir. (Aksungur, 2018). İletişimde önemli olan kaynak ve alıcının birbirini doğru ve net bir şekilde anlamasıdır. İletişimin sağlıklı şekilde yürümesi, tarafların etkili bir iletişim becerisine sahip olmalarıyla mümkündür. Etkili iletişim becerisi 21. yüzyılın önemli becerilerinden sayılmaktadır. Etkili iletişim becerisi her alanda olduğu gibi eğitim alanında da önemli bir yere sahiptir.

Etkili İletişim

İletişim kurmak, insanın en temel ihtiyaçlarından biridir. İletişim kurmada önemli olan iki tarafın da birbirini anlamasıdır. Bu da iletişimin etkili şekilde kurulması ile mümkündür. Etkili iletişim; sözel olan ya da olmayan mesajları doğru anlama, etkili dinleme ve tepki verme (Bayram, 2013), etkili iletişim becerisi de insanın kendisi ve başkalarıyla çatışma yaşamadan, sağlıklı şekilde anlaşmasını sağlayan temel beceridir (Tutar, Yılmaz & Eroğlu, 2012; Uzuntaş, 2013).

Etkili iletişim, iletilmek istenen mesajı alıcı durumundaki kişi / kişilere amacına uygun şekilde ulaştırma ve istenileni elde etme ve alıcıda beklenen tepkiyi oluşturmaktır (DuBrin, 2007). Etkili iletişim, her iki tarafın da birbirini anlaması ve iletişim becerilerini geliştirmesi, arttırmasıdır. Etkili iletişim için gerekli olan ilkeler şöyle sıralanabilir:

- Kişinin kendi özelliklerinin farkında olup değerli olduğuna inanması ve kendine güvenmesi,
- Karşısındaki kişiyi koşulsuz kabul etmesi,
- Her kişinin kendi problemini kendisinin çözebileceğine inanması,
- Kendisini olduğu gibi gösterebilmesi,
- Hem duygu hem düşünce hem de davranışlarının tutarlı olması,
- Karşısındaki kişiye empati duyabilmesi (Cüceloğlu, 2002).

Cüceloğlu (2019) etkili iletişimin, hem bireysel hem de toplumsal bir süreç olduğunu etkili iletişim becerisine sahip bireylerin, hem kendi hayatlarına hem de toplum hayatına zenginlik katacaklarını bu sayede insan ilişkilerinin niteliğinin insanın yaşam kalitesini belirlediğini söyler. Toplumda demokrasi kültürünün yerleşmesi ve böylece devletin her alanda gelişerek çağdaş medeniyetler seviyesine erişmesinde etkili iletişimin önemini vurgular.

21. yüzyıl becerileri içerisinde önemli bir yeri olan etkili iletişim becerisine sahip insanlar;

- Hem kendini hem başkalarını anlayabilir ve kendini anlatabilir, açık sorular sorabilir.
- Beden dili ile verilen mesajları anlayabilir ve doğru tepkiler verebilir.
- Etkin dinleyebilir, göz teması kurabilir, ben dilini kullanabilir.
- Samimi ilişkiler kurabilir.
- Başkalarına saygılı ve hoşgörülü olur.
- Kendi düşüncesini rahatça savunabilir ve karşısındakini kırmadan onunla tartışabilir. Bu sayede gereksiz tartışmaların oluşmasını engeller.
- Yapıcı eleştiriler yapabilir, yapılan eleştirilere pozitif bakar ve iş birliği içerisinde çalışmalar yapabilir.
- İletişimi zor olan insanlarla daha kolay başa çıkabilir.
- İş ortamında yönetme ve yönlendirmede daha az zaman ve enerji harcayabilir.
- Başkalarının düşünce, deneyim, alışkanlık ve tutumlarından yarar sağlayabilir (Küçükaslan, 2014; Canary & Brain, 1987; Çamlıyer & Çamlıyer, 1997).

Bu bağlamda etkili iletişim becerilerini beş başlık altında toplamak mümkündür: Egoyu geliştirici dil, etkin katılımlı dinleme, kendini tanıma-açma, empati ve ben dili. Bu başlıklara aşağıda kısaca değinilmiştir:

Egoyu Geliştirici Dil

İletişim kurarken insanın benliğini olumlu yönde etkileyen dildir. Ego geliştirici dil kullanan insanlar, karşısındaki kişinin olumlu özelliklerine ve performansına öncelik verir, yeterliliklerini ön plana alarak eksikliklerini dile getirir, onun ihtiyaçları dâhilinde gelişmesine yardımcı olur (Buluş, Atan & Erten Sarıkaya, 2017).

Etkin Katılımlı Dinleme

İnsanın ilk kazandığı dil becerisi olan dinleme, etkili iletişimde konuşma kadar önemli bir yere sahiptir. İnsanın iyi bir dinleyici olması, etkili iletişim becerisini oluşturan yeterliliklerden birine sahip olması demektir. Kişinin etkin katılımlı dinleyebilmesi için istekli olması ve karşısındaki kişiyi önemsemesi gerekmektedir. Dinleyici dinleme sürecinde göz teması kurmalı, konuşmacının sözünü kesmemeli, dinlediklerini yorumlarken yargılayıcı bir üslup kullanmamalı, konuşmacıya anlattığı şeyleri algıladığını hissettirmelidir. Etkin katılımlı dinlendiğini fark eden kişi önemsendiğini anlar böylece iletişimde karşılıklı güven ve değer telkin edilir, etkili bir paylaşım gerçekleşir (Cihangir Çankaya, 2011).

Kendini Tanıma-Açma

İletişimde insanın kendisi / özü çok önemlidir. “Kendini kavrama”, “kendinin farkına varma” ve “kendine güven / saygı” boyutları insanın özünü oluşturur (Gürüz & Temel Eğinli, 2008). Kendini kavrama, insanın kendisi hakkında düşündükleri ve hissettikleridir ya da kendisinin tutumları, inançları hakkında ne kadar bilgisinin olduğudur. İnsan neyi, niçin yaptığını biliyorsa ve bunu açıklayabiliyorsa kendisinin farkındadır. Kendine güvenen insan sözlü veya sözsüz iletişimde bunu rahatlıkla gösterebilen, göz teması kurabilen, düşüncelerini açıkça ifade edebilen kişidir. Kendini açma ise insanın kendi hakkındaki bilgileri başka kişi ya da kişilerle paylaşmak için iletişim kurmasıdır, insanın şeffaflığıdır (Dökmen, 2015).

Empati

Empati birçok kaynakta ele alınmış ve farklı şekillerde tanımlanmıştır. Bu tanımların ortak özellikleri dikkate alınarak empatinin gerçekleşmesi için şu üç ögenin varlığının gerektiği söylenebilir: Birincisi empati kuran kişi kendisini karşısındaki kişinin yerine koymalı, olay ya da durumlara onun bakış açısıyla bakmalıdır. İkincisi, kişi karşısındaki kişinin duygu, düşünce ve beklentilerini doğru anlamalıdır. Üçüncüsü ise empati kuran kişi, anladıklarını karşısındaki kişiye iletmelidir (Dökmen, 2015; Küçükaslan, 2014; Işık, 2014; Buluş & diğerleri, 2017).

Ben Dili

Etkili ve sağlıklı iletişimin temelini oluşturan ben dili, insanın duygu ve düşüncelerini açıkça ifade etmesini sağlar. Ben dili, insanın karşılaştığı bir durum ya da davranış karşısında, kişisel tepkisini duygu ve düşünceleri ile ifade etmesidir. İletişimde ben dilinin kullanılması ile eleştirme, suçlama, yargılama, rencide etme gibi olumsuzluklar önlenir, davranışın ya da durumun somut etkileri belirtilir, hissedilen duygular açıklanır (Önder, 2003; Buluş & diğerleri, 2017).

Etkili İletişimi Engelleyen Unsurlar

İletişim sürecini olumsuz etkileyebilen pek çok engel vardır. Bunlar kişisel, psikolojik, sosyal, fiziksel ve teknolojik engellerdir (Gökçe, 2006; Elgünler & Fener, 2011). Fiziksel ve teknolojik engellere; kullanılan dil, mesajın yapısı, kanalda kullanılan araçlar örnek verilebilir. Kişisel, psikolojik ve sosyal engeller ise; cinsiyet farklılığı, eğitim düzeyi, kaygı, tutum, ön yargı ve davranışlar, kültürel farklılıklar, görüş ve algılama farklılıkları, sosyal statü gibi engellerdir. Kaya (2011), bu engelleri kaynağın özelliklerini dikkate alarak daha belirgin şekilde ifade etmiştir. Ona göre cinsiyet, yaş, kişilik durumu, eğitim durumu, beklenti, sosyal statü, kültürel alt yapı ve çevre, iletişimi engelleyebilen unsurlardır. Etkili iletişim kurulmasını engelleyen belli başlı sebepler şöyle sıralanabilir:

- Her insanın farklı algıya sahip olması,
- İnsanın sahip olduğu tutum, kaygı, korku, ön yargı, duyarsızlık, alınganlık, benmerkezcilik ve buna bağlı yapılan davranışlar,
- Kaba davranma, alay etme, küçümseme, tehdit etme, azarlama, suçlama, lakap takma vb. davranışlar,
- Öğüt ve ahlak dersi verme, şakacı davranma, sözünden dönme, sorguya çekme, emir verme, uyarma gibi davranışlar,
- Kaynağın mesaj hakkında yeterli bilgi ve donanıma sahip olmaması ya da hedef hakkında yeterli bilgisinin olmaması,
- Mesajın net ve anlaşılır olmaması,
- Dil engelleri,
- Mesajın iletileceği kanalın iyi bilinmemesi,
- İletişim ortamında gürültünün olması, kaynak ile alıcı arasındaki mesafe,
- Pasif dinleme,
- Eksik ya da yanlış geri bildirim,
- Maddi ve manevi kültür yapısındaki değişimler bir başka deyişle sosyo-kültürel farklılıklar (Dökmen, 2015; Gürüz & Temel Eğinli, 2014; Tutar & Yılmaz, 2005; Sinan, 2019; Öztürk, 2019; Kıran, 2008; Uzuntaş, 2013).

Araştırma kapsamında işlenecek bir diğer konu olan iletişim kaygısı etkili iletişim kurmayı engelleyici bir unsur olarak görülmektedir. Gencer'e (2018) göre iletişim kaygısı, insanlarla iletişim kurmaktan, konuşma, yazma gibi dil becerilerini kullanmaktan korkma ve endişe duymadır. İletişim kaygısı, iletişim kurmaktan korkan veya kaçınan bireylerin bu durumlarını açıklayan duygudur. İletişim kaygısı, sosyal hayatta sürüp giden iletişime katılma veya katılma isteğinin geri çevrilmesine ilişkin duyulan korkudur (Çakmak, 2014). McCroskey & Beatty'e (1998) göre yüksek düzeyde iletişim kaygısına sahip olan bireyler, daha az iletişim kurarlar ve iletişim kurmak için az çaba sarfederler. İletişim kaygısı yaşayan bireyler, yanlış bir şey söylemekten, yanlış anlaşılmaktan korktukları, kendisiyle alay edileceği ve küçümseneceklerinden çekindikleri için etkili iletişim kuramazlar. Bu durumlar, aynı zamanda olumsuz tutum geliştirmeye ve ön yargıya neden olur. İletişim kaygısı yaşayan birey, kaynak konumunda iken sahip olduğu ön yargı ve tutumlardan dolayı mesajı net ve anlaşılır iletemeyeceği gibi alıcı konumunda iken de eksik ya da yanlış geri bildirim verebilir. Yaşadığı iletişim kaygısı nedeniyle dil becerilerini rahat kullanamaz, bu durum da iletişimi engeller.

Problem Durumu

Sosyal bir varlık olan bireyin bulunduğu toplumda yer edinmesi, oraya uyum sağlaması ve toplumu geliştirmesi için iletişim kurması gerekmektedir. İletişim birey için bir zorunluluktur. Bireyin kurduğu ilişkiler yaşam kalitesini belirler. Kendisini ve başkasını anlayan, karşısındaki kişiler ile empati kurarak onlara ön yargısız yaklaşan, yeni fikirlere açık bireyler, etkili iletişim becerisine sahip bireylerdir. Etkili iletişim sayesinde kurulan karşılıklı anlayış ve saygının hâkim olduğu bir toplumda demokrasi kültürü yerleşir ve bu durum da devletin her alanda gelişerek çağdaş medeniyetler seviyesine erişmesine yardımcı olur. (Cüceloğlu, 2019).

Eğitimin etkili iletişime sahip bireyleri yetiştirmede önemli bir yeri olduğu düşünüldüğünde; öğretmenlerin etkili iletişim kurabilen öğrenciler yetiştirerek toplumun gelişmesini sağlayacakları söylenebilir. Ayrıca eğitim iletişim aracılığıyla verilir ve öğretmenlik bir iletişim mesleğidir. Bu nedenle etkili iletişimin eğitim-öğretimdeki rolü yadsınamayacak derecede büyüktür.

Türkçe öğretmenlerinin hem ana dil bilincini hem de ana dil kurallarını kültürel öğelerle destekleyerek vermeleri gerekmektedir. Dolayısıyla bir Türkçe öğretmenin dil eğitimini etkili şekilde verebilmesi için etkili iletişim becerisine sahip olması gerekir. Türkçe öğretmenleri ancak etkili iletişim kurarak çağın gereklerine, toplumun beklentisine uygun bireyler yetiştirebilirler. Etkili iletişim kurabilen öğretmenler, bu becerilerini gerek sınıf içinde gerekse sosyal ortamda

kullanarak başta öğrencileri olmak üzere çevrelerindeki tüm insanlara örnek olurlar. Öğretmenler bu yönleriyle öğrencilerinin de etkili iletişim becerilerini kazanmasını sağlarlar. Etkili konuşan, etkin dinleyen, ben dilini kullanan, empati ile yaklaşan ve sözsüz iletişim becerilerini kullanan Türkçe öğretmenleri hem öğrencilerini hem de toplumu geliştirirler. Özetle; Türkçe öğretmenlerinin etkili iletişim becerisine sahip olarak yetişmeleri büyük önem taşımaktadır. Etkili iletişim becerisinin nasıl kazanılacağına belirlenmesi ve bu kazanımların edinilmesi için önlemler alınması, Türkçe öğretmenlerinin mesleklerinde daha başarılı olmalarını sağlayacaktır. Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim becerileri üzerinde hangi unsurların etkisi olduğunu belirlemeyi amaçlayan araştırma bu yönden önem arz etmektedir. Bu kapsamda araştırmanın problem durumu Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim becerilerinin ve iletişim kaygılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi, iletişim kaygılarının etkili iletişim becerileri üzerinde bir etkisinin olup olmadığının belirlenmesidir. Araştırmada kullanılan değişkenler etkili iletişim becerisi ve iletişim kaygısı üzerine yapılan araştırmalar (Aksungur, 2018; Bayram, 2013; Çakmak, 2014; Elgünler & Fener, 2011; Gencer, 2018; Sinan, 2019) ve üç alan uzmanının görüşleri doğrultusunda belirlenmiştir. Belirtilen amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim becerileri ne düzeydedir?
- Türkçe öğretmeni adaylarının iletişim kaygıları ne düzeydedir?
- Türkçe öğretmeni adaylarının iletişim kaygısı düzeyleri ile etkili iletişim düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
- Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri arasında aile yapısına göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri arasında kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri arasında anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri arasında baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri arasında aile gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

- Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri arasında doğup büyüdüğü yere göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri arasında mezun oldukları lise türüne göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri arasında sosyal ve sportif etkinliklere katılma durumlarına göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada betimleyici, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu araştırma ile Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın bir başka amacı ise Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri ile bazı bağımsız değişkenler arasında ilişki olup olmadığını ortaya çıkarmaktır. Betimsel istatistik, bir örneklem üzerinde bir değişkene yönelik sayısal verilerin toplanması, betimlenmesi, sunulmasını içeren istatistiksel işlemler sürecidir (Karadağ, 2010; Creswell, 2019; Büyüköztürk, 2010). Bu araştırma, verilerin değerlendirilmesi bakımından ölçme, veri işleme, istatistikî yöntemlerle betimleme kullanıldığından nicel bir çalışmadır.

Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Türkiye’de devlet üniversitelerinde öğrenim gören Türkçe öğretmeni adayları oluşturmaktadır. Evrenden rastgele örneklem yöntemi ile çalışmanın örneklem grubu oluşturulmuştur. Araştırmanın örneklemine 2020-2021 eğitim öğretim yılı güz döneminde devlet üniversitelerinde öğrenim gören 194 Türkçe öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Türkçe öğretmeni adaylarına ait bazı demografik bilgiler (cinsiyet, aile yapısı, kardeş sayısı, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, aile gelir düzeyi, doğup büyüdüğü yer, mezun olunan lise türü, spor etkinliği veya sanatsal etkinlik eğitimi alma / katılma durumu) Kişisel Bilgi Formu ile elde edilmiştir. Bu formla elde edilen bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1**Türkçe Öğretmeni Adaylarının Demografik Bilgileri**

Değişkenler		<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kadın	136	70.1
	Erkek	58	29.9
Aile Yapısı	Çekirdek Aile	164	84.5
	Geniş Aile	30	15.5
Kardeş Sayısı	0	13	6.7
	1	32	16.5
	2	44	27.2
	3	43	22.2
	4 ve üzeri	62	32.0
Anne Eğitim Düzeyi	Okuryazar Değil	37	19.1
	İlkokul	80	41.2
	Ortaokul	35	18.0
	Lise	30	15.5
	Lisans	12	6.2
	Yüksek L.	0	0
	Doktora	0	0
Baba Eğitim Düzeyi	Okuryazar Değil	7	3.6
	İlkokul	67	34.5
	Ortaokul	31	16.0
	Lise	60	30.9
	Lisans	27	13.9
	Yüksek L.	2	1.0
	Doktora	0	0
Aile Gelir Düzeyi	Asgari ücret altı	35	18
	Asgari ücret	43	22.2
	2825-3825 TL	54	27.8
	3825-4825 TL	26	13.4
	4825-5825 TL	23	11.9
	5825 ve üstü TL	13	6.7
Doğup Büyüdüğü Yer	Köy-kasaba	39	20.1
	İlçe	54	27.8
	İl	47	24.2
	Büyükşehir	54	27.8
Mezun Olunan Lise Türü	Anadolu Lisesi	129	66.5
	İmam Hatip L.	22	11.3
	Meslek Lisesi	10	5.2
	Diğer	28	14.4
	Sosyal Bilimler L.	5	2.6
Spor E. ve Sanatsal E. Eğitimi Alma /	Evet	80	41.2
Katılma Durumu	Hayır	114	58.8
Toplam		194	100

Araştırmanın örnekleminde kadın Türkçe öğretmeni adaylarının sayısı (136), erkek Türkçe öğretmeni adaylarının sayısından (58) daha fazladır.

Örneklemin rastgele seçilmesinden ve uç değerlerde olan verilerin örneklem dışına alınmasından dolayı sayılar eşitlenememiştir. Tablo 1’de çekirdek aile yapısının (164) daha fazla olduğu, anne ve baba eğitim düzeylerinde ilköğretim mezunu anne (80) ve babanın (67) yüksek sayıda olduğu gözlenmektedir. Aynı zamanda tabloda okuryazar olmayan anne sayısının (37) fazlalığı da dikkat çekmektedir. Aile gelir düzeyinin 2825-3825 TL (54) ve asgari ücret (43) düzeylerinde yoğunlaştığı, Türkçe öğretmeni adaylarının doğup büyüdüğü yerleşim yeri olarak çoğunlukla büyükşehir (54) ve ilçede (54) yaşadıkları, lise türü olarak Anadolu lisesinden (129) mezun oldukları gözlenmektedir. Spor ve sanatsal etkinliklere katılmayan ya da bu etkinliklerin eğitimini almayan Türkçe öğretmeni adaylarının sayısı (114), katılan / alanlara (80) göre daha fazladır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin elde edilmesinde Kişisel Bilgi Formu, Buluş & diğerleri (2017) tarafından geliştirilen Etkili İletişim Becerileri Ölçeği ve Çakmak (2018) tarafından uyarlanan İletişim Kaygısı Ölçeği kullanılmıştır.

Araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formunda; Türkçe öğretmeni adaylarının cinsiyetlerini, aile yapılarını, kardeş sayılarını, anne ve baba eğitim düzeylerini, aile gelir düzeylerini, doğup büyüdüğü yeri, mezun olunan lise türünü, spor etkinliği veya sanatsal etkinlik eğitimi alma / katılma durumlarını belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır. Kişisel Bilgi Formu’ndaki ifadeler seçenek sayısına göre 1 puandan başlanmak üzere 1’er puanlık artış yapılarak kodlanmıştır.

Buluş & diğerleri (2017) tarafından geliştirilen Etkili İletişim Becerileri Ölçeği, 5’li Likert tipte, 34 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin 15, 16, 28, 32, 33. maddeleri, tersten puanlanacak maddelerdir. Ölçekteki maddeler “hiç uygun değil=1”, “çok az uygun=2”, “kısmen uygun=3”, “çoğunlukla uygun=4”, “tamamen uygun=5” aralığında puanlanmaktadır. Ters maddelerin kodlaması olumlu maddelerin tam tersi (1, 2, 3, 4, 5) şeklindedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 34, en yüksek puan ise 150’dir. Bu bağlamda ölçekten alınan puan ortalaması yükseldikçe katılımcının etkili iletişim düzeyinin artacağı, puan ortalaması düştükçe etkili iletişim düzeyinin azalacağı şeklinde yorum yapılmaktadır.

Çakmak (2018) tarafından Türkçeye uyarlanan İletişim Kaygısı Ölçeği, 5’li Likert tipte 24 maddeli bir ölçektir. Ters puanlanacak maddelerin olmadığı ölçekteki maddeler “1” ile “5” aralığında puanlanmaktadır. Ölçeğin toplam puanı ile ilgili düzeyler şu şekildedir (Çakmak, 2018):

- Toplam puan 81-120 (puan > 80) ise yüksek düzey iletişim kaygısı

- Toplam puan 51-80 arasında ise orta düzey iletişim kaygısı
- Toplam puan 24-51 arasında olan (puan < 51) ise düşük düzey iletişim kaygısı

Bu bağlamda bu ölçekten alınan puan ortalaması yükseldikçe katılımcının iletişim kaygısının artacağı, puan ortalaması düştükçe iletişim kaygısının azalacağı şeklinde yorumlanabilir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verilerini toplamak için öncelikle ölçekler belirlenmiş, ölçekleri geliştiren araştırmacılar e-posta yoluyla yasal izinler alınmış, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulundan etik kurul izni alınmıştır (22.02.2021 tarih / E.6168). Uygulama sürecinde araştırmaya katılan Türkçe öğretmeni adaylarından veriler toplanırken katılımcı gönüllülüğüne riayet edilmiştir. Covid-19 salgını nedeniyle üniversitelerde yüz yüze eğitim yapılamadığından, ölçme aracı sanal ortama aktarılarak bir link üretilmiş ve bu link paylaşımı üzerinden Türkçe öğretmeni adaylarına ulaşılmıştır. Ölçekler uygulandıktan sonra verilerin analizi sürecine geçilmiştir. Verilerin analizinde SPSS programından yararlanılmıştır.

Araştırma analizinde öncelikle ölçeklerden elde verilerin normal dağılıp dağılmadığına ve varyansların homojenliğine bakılarak uygun olan istatistiksel işlemler yapılmıştır. Ölçeklerden alınan verilerin normal dağılım gösterdiği (Etkili İletişim Becerileri Ölçeği Kolmogorov-Smirnov anlamlılık değeri= .053 >.05 ve İletişim Kaygısı Ölçeği Kolmogorov-Smirnov anlamlılık değeri= .200 >.05) tespit edilmiştir. Bu nedenle istatistiksel analizlerde parametrik testler kullanılmıştır. Parametrik testlerden “tek yönlü varyans analizi (ANOVA)” ve “bağımsız örneklem için t-testi” kullanılmıştır. Standart sapma, ortalama, frekans ve yüzde değerleri de hesaplanmıştır. Verilerden elde edilen sonuçlar $p < .05$ anlamlılık düzeyi dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

Etkili İletişim Becerileri Ölçeğinin toplam Cronbach Alfa değeri ise $\alpha = 0,92$ olarak hesaplanmıştır. α (alpha) katsayısı $0,80 \leq \alpha \leq 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir (Tavşancıl, 2006). Bu ölçütlere göre araştırmada kullanılan etkili iletişim becerileri ölçeğinin yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilir.

İletişim Kaygısı Ölçeğinin toplam Cronbach Alfa değeri ise $\alpha = 0,94$ olarak hesaplanmıştır. α (alpha) katsayısı $0,80 \leq \alpha \leq 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir (Tavşancıl, 2006). Bu ölçütlere göre araştırmada kullanılan iletişim kaygısı ölçeğinin yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilir.

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde; Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim becerileri ölçeği ve iletişim kaygısı ölçeğinden aldıkları toplam puanların bazı demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği ile adayların iletişim kaygısı düzeylerinin etkili iletişim becerileri üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Etkili İletişim ve İletişim Kaygısı Düzeyleri

Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim becerileri ölçeği ve iletişim kaygısı ölçeğinden aldıkları toplam puanların ortalaması aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Etkili İletişim ve İletişim Kaygısı Düzeyleri			
Ölçek Toplam Puan	N	$\bar{x}$	Ss
Etkili İletişim	194	136,09	15,73
İletişim Kaygısı	194	60,70	14,56

Tablo 2’ye göre Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması $\bar{x}=136,09$ ’dur. Buluş & diğerlerinin (2017) belirttikleri puan aralığına göre Türkçe öğretmeni adayları yüksek etkili iletişim düzeyine sahiptir. Türkçe öğretmeni adaylarının iletişim kaygısı ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması $\bar{x}=60,70$ ’dir. Bu ortalama, Çakmak’a (2018) göre Türkçe öğretmeni adaylarının orta düzeyde iletişim kaygısına sahip olduğunu gösterir.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Etkili İletişim Düzeyleri ile İletişim Kaygısı Düzeyleri Arasındaki İlişki

Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim düzeyleri ile iletişim kaygısı düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson korelasyon katsayısından yararlanılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Etkili İletişim Düzeyleri ile İletişim Kaygısı Düzeyleri Arasındaki İlişki

		İletişim kaygısı toplam puan	Etkili iletişim toplam puan
Pearson	İletişim kaygısı	1,000	-,482
Korelasyon	Etkili iletişim	-,482	1,000
Sig. (2 tailed)	İletişim kaygısı	.	,000
	Etkili iletişim	,000	.
N	İletişim kaygısı	194	194
	Etkili iletişim	194	194

Tablo 3'e göre Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim düzeyleri ile iletişim kaygısı düzeyleri arasında yüksek düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki görülmektedir, $r=-,482$; $p<.01$. Korelasyon katsayısının mutlak değeri olarak 0,70-1,00 arasında olması yüksek düzeyde bir ilişki olduğunu gösterir (Büyükoztürk, 2010). Bu bulguya göre Türkçe öğretmeni adaylarının iletişim kaygısı arttıkça etkili iletişim düzeyi azalır ya da etkili iletişim düzeyi arttıkça iletişim kaygısı azalır şeklinde yorum yapılabilir.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Etkili İletişim ve İletişim Kaygısı Düzeylerinin Cinsiyete Göre Durumu

Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t-testi yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 4'te verilmiştir. Varyansların homojen olup olmadığını test etmek için de Levene testi yapılmış ve varyansların homojen olduğu görülmüştür ($p_{etkili\ i.}=,265$, $p>.05$ ve $p_{kaygı}=,313$, $p>.05$).

Tablo 4

Etkili İletişim ve İletişim Kaygısı Düzeylerinin Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

Ölçek toplam puan	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S	Sd	t	p
İletişim	Kadın	136	60,28	16,23	192	,561	,576
kaygısı	Erkek	58	61,27	14,57			
Etkili	Kadın	136	138,90	12,88		4,29	,000
iletişim	Erkek	58	129,50	16,18			

Türkçe öğretmeni adaylarının iletişim kaygısı düzeyleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(192) = .561$, $p>.05$.

Kadın öğretmen adaylarının iletişim kaygısı ölçeğinden aldıkları ortalama puan ($\bar{x} = 60,28$), erkek öğretmen adaylarının ortalama puanına ($\bar{x} = 61,27$) yakındır. Buna göre Türkçe öğretmeni adaylarının iletişim kaygısı düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur denilebilir. Bu bulgu, Türkçe öğretmeni adaylarının iletişim kaygısı düzeyleri üzerinde cinsiyetin istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir.

Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim düzeyleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(192) = 4.29$, $p < .05$. Kadın öğretmen adaylarının etkili iletişim düzeyleri ($\bar{x} = 138,90$), erkek öğretmen adaylarına göre ($\bar{x} = 129,50$) daha yüksektir. Buna göre Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu söylenebilir. Bu bulgu, Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim düzeyleri üzerinde cinsiyetin istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Etkili İletişim ve İletişim Kaygısı Düzeylerinin Aile Yapısına Göre Durumu

Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeylerinin aile yapısına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t-testi yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 5'te verilmiştir. Varyansların homojen olup olmadığını test etmek için de Levene testi yapılmış ve varyansların homojen olduğu görülmüştür ($p_{etkili\ i.} = .338$, $p > .05$ ve $p_{kaygı} = .779$, $p > .05$).

Tablo 5

Etkili İletişim ve İletişim Kaygısı Düzeylerinin Aile Yapısına Göre T-Testi Sonuçları

Ölçek toplam puan	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S	Sd	t	p
İletişim kaygısı	Çekirdek aile	164	60,38	15,66	192	,655	,513
	Geniş aile	30	62,43	16,22			
Etkili iletişim	Çekirdek aile	164	136,11	14,42		,051	,959
	Geniş aile	30	135,96	15,60			

Türkçe öğretmeni adaylarının iletişim kaygısı düzeyleri aile yapısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(192) = .655$, $p > .05$. Çekirdek aile yapısına sahip Türkçe öğretmeni adaylarının iletişim kaygısı ölçeğinden aldıkları ortalama puan ($\bar{x} = 60,38$), geniş aile yapısına sahip adayların

ortalama puanına ($\bar{x} = 62,43$) yakındır. Bu bulgu, Türkçe öğretmeni adaylarının iletişim kaygısı düzeyleri üzerinde sahip oldukları aile yapısının istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir.

Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim düzeyleri aile yapısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(192) = .051$, $p > .05$. Çekirdek aile yapısına sahip Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ölçeğinden aldıkları ortalama puan ($\bar{x} = 136,11$), geniş aile yapısına sahip adayların ortalama puanına ($\bar{x} = 135,96$) yakındır. Buna göre Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim düzeyleri ile aile yapıları arasında anlamlı bir ilişki yoktur denilebilir.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Etkili İletişim ve İletişim Kaygısı Düzeylerinin Kardeş Sayısına Göre Durumu

Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeylerinin kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 6'da verilmiştir. Varyansların homojen olup olmadığını test etmek için de Levene testi yapılmış ve varyansların homojen olduğu görülmüştür ($p_{etkili\ i} = .386$, $p > .05$ ve $p_{kaygı} = .074$, $p > .05$).

Tablo 6

Kardeş Sayısına Göre Türkçe Öğretmen Adayların Etkili İletişim ve İletişim Kaygısı Düzeylerinin ANOVA Sonuçları

Toplam puan	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
İletişim kaygısı	Gruplar arası	1868,576	4	467,144	1,924	,108
	Gruplar içi	45890,084	189	242,805		
	Toplam	47758,660	193			
Etkili iletişim	Gruplar arası	1090,247	4	272,562	1,292	,275
	Gruplar içi	39868,083	189	210,942		
	Toplam	40958,330	193			

Tablo 6'ya göre Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($F_{kaygı4-189} = 1,924$ $p > .05$ ve $F_{etkili4-189} = 1,292$ $p > .05$). Bu bulgular, Türkçe öğretmeni adaylarının kardeş sayılarının, etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Etkili İletişim ve İletişim Kaygısı Düzeylerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Durumu

Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeylerinin anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 7’de verilmiştir. Varyansların homojen olup olmadığını test etmek için de Levene testi yapılmış ve varyansların homojen olduğu görülmüştür ($p_{etkili\ i}=.905$, $p> .05$ ve $p_{kaygı}=.004$, $p> .05$).

Tablo 7

Anne Eğitim Düzeyine Göre Türkçe Öğretmen Adayların Etkili İletişim ve İletişim Kaygısı Düzeylerinin ANOVA Sonuçları

Toplam puan	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
İletişim kaygısı	Gruplar arası	2911,909	4	727,977	13,068	,018
	Gruplar içi	44846,751	189	237,284		
	Toplam	47758,660	193			
Etkili iletişim	Gruplar arası	1870,534	4	467,633	2,261	,064
	Gruplar içi	39087,796	189	206,814		
	Toplam	40958,330	193			

Tablo 7’ye göre Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($F_{kaygı4-189} = 13,068$ $p> .05$ ve $F_{etkili4-189} = 2,261$ $p> .05$). Bu bulgular, Türkçe öğretmeni adaylarının anne eğitim düzeylerinin, etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Etkili İletişim ve İletişim Kaygısı Düzeylerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Durumu

Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeylerinin baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 8’de verilmiştir. Varyansların homojen olup olmadığını test etmek için de Levene testi yapılmış ve varyansların homojen olduğu görülmüştür ($p_{etkili\ i}=.062$, $p> .05$ ve $p_{kaygı}=.445$, $p> .05$).

Tablo 8

Baba Eğitim Düzeyine Göre Türkçe Öğretmen Adayların Etkili İletişim ve İletişim Kaygısı Düzeylerinin ANOVA Sonuçları

Toplam puan	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
İletişim kaygısı	Gruplar arası	2928,313	5	585,663	2,456	,035
	Gruplar içi	44830,347	188	238,459		
	Toplam	47758,660	193			
Etkili iletişim	Gruplar arası	1715,409	5	343,082	1,644	,150
	Gruplar içi	39242,920	188	208,739		
	Toplam	40958,330	193			

Tablo 8'e göre Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($F_{kaygı5-188} = 2,456$ $p > .05$ ve $F_{etkili5-188} = 1,644$ $p > .05$). Bu bulgular, Türkçe öğretmeni adaylarının baba eğitim düzeylerinin, etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Etkili İletişim ve İletişim Kaygısı Düzeylerinin Aile Gelir Düzeyine Göre Durumu

Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeylerinin aile gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 9'da verilmiştir. Varyansların homojen olup olmadığını test etmek için de Levene testi yapılmış ve varyansların homojen olduğu görülmüştür ($p_{etkili i.} = .560$, $p > .05$ ve $p_{kaygı} = .006$, $p > .05$).

Tablo 9

Aile Gelir Düzeyine Göre Öğrencilerin Etkili İletişim ve İletişim Kaygısı Düzeylerinin ANOVA Sonuçları

Toplam puan	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
İletişim kaygısı	Gruplar arası	1940,224	5	388,045	1,592	,164
	Gruplar içi	45818,436	188	243,715		
	Toplam	47758,660	193			
Etkili iletişim	Gruplar arası	1837,940	5	367,588	1,767	,122
	Gruplar içi	39120,390	188	208,087		
	Toplam	40958,330	193			

Tablo 9'a göre Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri ile aile gelir düzeyi arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($F_{kaygı5-188} = 1,592$ $p > .05$ ve $F_{etkili5-188} = 1,767$ $p > .05$). Bu bulgular, Türkçe öğretmeni adaylarının baba eğitim düzeylerinin, etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Etkili İletişim ve İletişim Kaygısı Düzeylerinin Doğup Büyüdüğü Yere Göre Durumu

Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeylerinin doğup büyüdüğü yere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 10'da verilmiştir. Varyansların homojen olup olmadığını test etmek için de Levene testi yapılmış ve varyansların homojen olduğu görülmüştür ($p_{etkili i.} = .572$, $p > .05$ ve $p_{kaygı} = .662$, $p > .05$).

Tablo 10

Doğup Büyüdüğü Yere Göre Türkçe Öğretmen Adayların Etkili İletişim ve İletişim Kaygısı Düzeylerinin ANOVA Sonuçları

Toplam puan	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
İletişim kaygısı	Gruplar arası	1791,748	3	597,249	2,469	,063
	Gruplar içi	45966,912	190	241,931		
	Toplam	47758,660	193			
Etkili iletişim	Gruplar arası	1411,111	3	470,370	2,260	,083
	Gruplar içi	39547,219	190	208,143		
	Toplam	40958,330	193			

Tablo 10'a göre Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri ile doğup büyüdüğü yerleşim yeri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($F_{kaygı3-190} = 2,469$ $p > .05$ ve $F_{etkili3-190} = 2,260$ $p > .05$). Bu bulgular, Türkçe öğretmeni adaylarının doğup büyüdüğü yerleşim yerinin, etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Etkili İletişim ve İletişim Kaygısı Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Türüne Göre Durumu

Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeylerinin mezun olunan lise türüne göre anlamlı bir farklılık gösterip

göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 11’de verilmiştir. Varyansların homojen olup olmadığını test etmek için de Levene testi yapılmış ve varyansların homojen olduğu görülmüştür ($p_{\text{etkili i.}}=.407$, $p> .05$ ve $p_{\text{kaygı}}=.452$, $p> .05$).

Tablo 11

Mezun Olunan Lise Türüne Göre Türkçe Öğretmen Adayların Etkili İletişim ve İletişim Kaygısı Düzeylerinin ANOVA Sonuçları

Toplam puan	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
İletişim kaygısı	Gruplar arası	329,852	4	82,463	,329	,859
	Gruplar içi	47428,808	189	250,946		
	Toplam	47758,660	193			
Etkili iletişim	Gruplar arası	529,382	4	132,345	,619	,650
	Gruplar içi	40428,948	189	213,910		
	Toplam	40958,330	193			

Tablo 11’e göre Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri ile mezun oldukları lise türü arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($F_{\text{kaygı4-189}} = ,329$ $p> .05$ ve $F_{\text{etkili4-189}} = ,650$ $p> .05$). Bu bulgular, Türkçe öğretmeni adaylarının mezun oldukları lise türünün etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Etkili İletişim ve İletişim Kaygısı Düzeylerinin Sosyal ve Sportif Etkinliklere Göre Durumu

Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeylerinin sosyal ve sportif etkinliklere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t-testi yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 12’de verilmiştir. Varyansların homojen olup olmadığını test etmek için de Levene testi yapılmış ve varyansların homojen olduğu görülmüştür ($p_{\text{etkili i.}}=.265$, $p> .05$ ve $p_{\text{kaygı}}=.313$, $p> .05$).

Tablo 12

Etkili İletişim ve İletişim Kaygısı Düzeylerinin Sosyal ve Sportif Etkinliklere Göre T-Testi Sonuçları

Ölçek toplam puan	Sosyal ve S. E. K.	N	$\bar{x}$	S	Sd	t	p
İletişim kaygısı	Evet	80	55,57	14,88	192	-3,943	,000
	Hayır	114	64,29	15,36			
Etkili iletişim	Evet	80	140,17	12,98		3,355	,001
	Hayır	114	133,22	14,96			

Türkçe öğretmeni adaylarının iletişim kaygısı düzeyleri, sosyal ve sportif etkinliklere katılma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(192) = -3,943$, $p < .05$. Sosyal ve sportif etkinliklere katılan Türkçe öğretmen adaylarının iletişim kaygısı ölçeğinden aldıkları ortalama puan ($\bar{x} = 55,57$), katılmayan öğretmen adaylarının ortalama puanından ($\bar{x} = 64,29$) azdır. Buna göre Türkçe öğretmeni adaylarının iletişim kaygısı düzeyleri ile sosyal ve sportif etkinliklere katılma durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır denilebilir. Bu bulgu, sosyal ve sportif etkinliklere katılan Türkçe öğretmeni adaylarının katılmayanlara göre iletişim kaygısı düzeylerinin düşük olduğunu göstermektedir.

Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim düzeyleri sosyal ve sportif etkinliklere katılma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(192) = 3,355$, $p < .05$. Sosyal ve sportif etkinliklere katılan Türkçe öğretmen adaylarının etkili iletişim ölçeğinden aldıkları ortalama puan ($\bar{x} = 140,17$), katılmayan öğretmen adaylarının ortalama puanından ($\bar{x} = 133,22$) daha fazladır. Bu bulgu, sosyal ve sportif etkinliklere katılan Türkçe öğretmeni adaylarının katılmayanlara göre etkili iletişim düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri belirlenmiştir. Etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri cinsiyet, aile yapısı, kardeş sayısı, anne ve baba eğitim düzeyi, aile gelir düzeyi, doğup büyüdüğü yerleşim yeri, mezun olunan lise türü, spor / sanat eğitimi alma (veya bu tür etkinliklere katılma) durumları bakımından incelenmiştir. Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeyleri arasındaki ilişki de bu araştırmayla belirlenmiştir.

Türkçe öğretmeni adayları yüksek düzeyde etkili iletişim becerisine ve orta düzeyde iletişim kaygısına sahiptir. (Aksungur, 2018; Şara & Güney, 2015;

Baykara Pehlivan, 2005; Günay, 2003) tarafından yapılan çalışmalarda da öğretmen adaylarının yüksek etkili iletişim düzeyine sahip oldukları belirtilmiştir. Durukan & Maden'in (2010) öğretmenlerle yaptıkları çalışmada ise öğretmenlerin düşük düzeyde iletişim becerisine sahip oldukları belirtilmiştir.

Türkçe öğretmeni adaylarının iletişim kaygısı ile etkili iletişim düzeyleri arasında negatif yönde, yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki vardır. Türkçe öğretmeni adaylarının iletişim kaygısı arttıkça etkili iletişim düzeyleri azalmaktadır bir başka ifadeyle yüksek düzeyde etkili iletişim becerisine sahip Türkçe öğretmeni adayları düşük düzeyde iletişim kaygısı taşımaktadır. İletişim kaygısı, sosyal hayatta sürüp giden iletişime katılma veya katılma isteğinin geri çevrilmesine ilişkin duyulan korkudur (Çakmak, 2014). McCroskey & Beatty'e (1998) göre yüksek düzeyde iletişim kaygısına sahip olan bireyler, daha az iletişim kurarlar ve iletişim kurmak için daha az çaba sarfederler. İletişim kaygısı yaşayan bireyler, yanlış bir şey söylemekten, yanlış anlaşılmaktan korkarlar; kendileriyle alay edileceği ve küçümsenecekleri endişesiyle çekindikleri için etkili iletişim kuramazlar.

Kadın Türkçe öğretmeni adaylarının etkili iletişim düzeyleri erkek Türkçe öğretmeni adaylarına göre daha yüksektir. Literatürde etkili iletişim becerileri ile ilgili yapılan çalışmalarda kadın öğretmen adayların lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu araştırmaların sonuçları araştırmanın sonucu ile paralellik göstermektedir (Korkut, 2005; Milli & Yağcı, 2017; Yetişkin 2016; Ocak & Erşen, 2015; Çetinkaya, 2011; Nacar & Tümkaya, 2010; Durukan & Maden, 2010; Sezgin, 2019). Yapılan bazı araştırmalarda ise cinsiyet değişkeninin iletişim becerilerinde etkili olmadığı belirtilmiştir (Günay, 2003; Bozkurt Bulut, 2004; Baykara Pehlivan, 2005; Dilekmen, Başçı & Bektaş, 2008; Gülbahçe, 2010; Tunçeli, 2013; Kadakal & Alver, 2017; Aksungur, 2018). Köseler (2006) lise öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek düzeyde iletişim kaygısına sahip olduğunu belirtmiştir. Bu araştırmada Türkçe öğretmeni adaylarının iletişim kaygıları üzerinde cinsiyet faktörünün etkisinin olmadığına yönelik elde edilen sonuç ile Köseler'in (2006) çalışması örtüşmemektedir.

Türkçe öğretmeni adaylarının sahip oldukları kardeş sayısına göre etkili iletişim düzeyleri ve iletişim kaygısı düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık yoktur. Özer'in (2011) ve Sezgin'in (2019) çalışmalarının sonuçları ile çalışmanın sonucu örtüşmemektedir. Bu çalışmalarda kardeş sayısı birden fazla olan öğretmen adaylarının empati kurma açısından yüksek iletişim becerisine sahip oldukları belirtilmiştir. Kardeş sayısının fazla olması ev içerisinde bireyin daha fazla paylaşımda bulunması ve sosyalleşmesi anlamına gelir. İletişim

kuracağı kardeşlerin varlığı bireyin etkili iletişim becerisinin gelişmesinde önemli yeri olan empati duygusunun artmasını sağlamış olabilir.

Türkçe öğretmeni adaylarının mezun oldukları lise türüne göre etkili iletişim düzeyleri ve iletişim kaygısı düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık yoktur. Acar (2009) araştırmasında Anadolu lisesinden mezun olan öğretmen adaylarının etkili iletişim becerilerine sahip olduğunu belirtirken; Sezgin (2019) Sosyal Bilgiler öğretmen adayları üzerinde yaptığı çalışmada etkili iletişim becerisi üzerinde mezun olunan lise türünün etkili olmadığını belirtmiştir. Sezgin'in (2019) çalışması ile bu çalışmanın sonucu paralellik göstermektedir. Millî Eğitim Bakanlığının son yıllarda tüm ortaöğretim kurumlarında ortak öğretim programı uygulamasının böyle bir farkın ortaya çıkmamasında etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmada, Türkçe öğretmeni adaylarının sahip oldukları aile yapısının onların etkili iletişim düzeyi ve iletişim kaygısı düzeylerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yani çekirdek aile ya da geniş ailede yetişen Türkçe öğretmenlerinin etkili iletişim düzeyleri ve iletişim kaygısı düzeyleri farklı değildir. Sezgin (2019) yaptığı çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının etkili iletişim becerilerinde yetiştikleri aile türünün anlamlı bir farklılık yaratmadığını belirtmiştir. Bu sonuç çalışmadan elde edilen sonuç ile örtüşmektedir.

Çetinkaya (2011) ve Özer (2011) anne ve baba eğitim düzeyinin iletişim becerilerinde etkili olduğunu belirtirken, Sezgin (2019) anne ve baba eğitim düzeyinin öğretmen adaylarının iletişim becerilerinde etkisi olmadığını belirtmiştir. Çalışmada anne ve baba eğitim düzeyinin Türkçe öğretmen adaylarının etkili iletişim düzeylerinde anlamlı etkisinin olmaması Sezgin'in (2019) çalışmasıyla paralellik göstermektedir.

Aile gelir düzeyinin Türkçe öğretmen adaylarının etkili iletişim ve iletişim kaygısı düzeylerinde anlamlı etkisinin olmaması, Kadakal & Alver'in (2017) ve Sezgin'in (2019) çalışmalarındaki sonuçlarla örtüşmektedir.

Araştırmada, Türkçe öğretmeni adaylarının doğup büyüdükları yerleşim yerinin etkili iletişim düzeyleri ve iletişim kaygısı düzeylerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı sonucu elde edilmiştir. Özer (2011) yaptığı çalışmada bu sonuca benzer bir sonuca ulaşmıştır. Sezgin (2019) ise büyükşehir, il, ilçede doğup büyüyen öğretmen adaylarının köylerde doğup büyüyenlere oranla daha yüksek iletişim becerisine sahip olduğunu belirtmiştir. Bu sonuç ise çalışmadan elde edilen sonuç ile ters düşmektedir.

Sosyal ve sportif etkinliklere katılan Türkçe öğretmen adaylarının katılmayanlara göre iletişim kaygı düzeyleri düşük, etkili iletişim düzeyleri ise yüksektir. Kadakal ve Alver (2017) çalışmalarında üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri ile spor yapma durumları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu, spor yapan öğrencilerin iletişim becerilerinin yüksek olduğunu belirtirken sanatla uğraşan öğrencilerin iletişim becerilerinde bir etkinin olmadığını bulmuştur. Liu ve Tan (2019) araştırmalarında sosyal etkinliklerden yararlanılmasının öğrencilerin öğrenme faaliyetlerini geliştirebileceğine vurgu yapmışlardır.

Türkçe öğretmen adaylarının etkili iletişim becerilerinin artırılması ve iletişim kaygılarının azaltılması, kadın ve erkek öğretmen adayları arasındaki farkın en aza indirgenmesi için gerekli çalışmalar yapılabilir. Türkçe öğretmen adayları iletişim kaygılarının düşük, etkili iletişim becerilerinin yüksek düzeyde olmasını sağlayacak sosyal ve sportif etkinliklere katılmaları yönünde motive edilebilir. Eğitim fakültelerinde seçmeli ders durumunda olan etkili iletişim dersinin öğretmenlik meslek bilgisi dersleri kategorisine alınması ile tüm öğretmen adaylarının bu dersi okumaları sağlanabilir. Bu araştırma farklı örneklem grubu ve değişkenlerle farklı alanlarda yapılabilir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Acar, V. (2009). *Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksungur, G. (2018). *Türkçe Öğretmenlerinin Sınıf İçi Etkili İletişim Becerileri Algılarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baykara Pehlivan, K. (2005). Öğretmen adaylarının iletişim becerisi algıları üzerine bir çalışma. *İlköğretim-Online*, 4(2), 17-23.
- Bayram, L. (2013). *Düzenli Spor Yapmanın İslahevlerindeki Çocuk ve Gençlerin Sosyal Uyum ve İletişim Becerileri Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Bozkurt Bulut, N. (2004). İlköğretim sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerine ilişkin algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 443-452.

- Buluş, M., Atan, A. & Erten Sarıkaya, H. (2017). Etkili iletişim becerileri: bir kavramsal çerçeve önerisi ve ölçek geliştirme çalışması. *International Online Journal of Educational Sciences*, 9(2), 575 - 590. <https://doi.org/10.15345/iojes.2017.02.020>
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı* (11. Baskı). Pegem Akademi.
- Canary D. J. & Brian H. S. (1987). Appropriateness and effectiveness perceptions of conflict strategies. *Human Communication Research*, 14(1), 83-118. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.1987.tb00123.x>
- Cihangir Çankaya, Z. (2011). *Kişilerarası İletişimde Dinleme Becerisi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Creswell, J. W. (2019). *Eğitim Araştırmaları: Nicel ve Nitel Araştırmanın Planlanması, Yürütülmesi ve Değerlendirilmesi* (çev. H. Ekşi). Edam.
- Cüceloğlu, D. (2002). *İletişim Donanımları*. Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D. (2019). *İnsan İnsana*. Remzi Kitabevi.
- Çakmak, V. (2014). *İletişim Kaygısının Sosyal Medya Kullanımı Üzerine Olan Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Örnek Olay İncelemesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Çakmak, V. (2018). *İletişim Kaygısı ve Sosyal Medya*. 02: Eğitim Yayınevi.
- Çamlıyer H. & Çamlıyer, H. (1997). *Eğitim Bütünlüğü İçinde Çocuk Hareket Eğitimi ve Oyun*. Can Ofset.
- Çetinkaya, Z. (2011). Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 567-576.
- Demirbay, U. (2010). *İletişim modelleri.*, U. Demirbay (Ed.), Etkili iletişim içinde s. 45-73. Pegem Akademi.
- Dilekmen, M., Başçı, Z. & Bektaş, F. (2008). Eğitim fakültesi öğrencilerinin iletişim becerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 231-242.
- Dökmen, Ü. (1998). *Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati*. Sistem Yayıncılık.
- Dökmen, Ü. (2015). *Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati*. Remzi Kitabevi.

- DuBrin, A. J. (2005). *Fundamentals of Organizational Behavior*. (3rd edn.). South-Western, Thomson.
- Durukan, E. & Maden, S. (2010). Türkçe öğretmenlerinin iletişim becerileri üzerine bir araştırma. *Sosyal Bilgiler Araştırmaları Dergisi*, (1)1, 59-74.
- Elgünler, T. & Fener, T. (2011). İletişimin kalitesini etkileyen engeller ve bu engellerin giderilmesi. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*,1(1), 35-39.
- Gencer, Z. T. (2018). Sosyal medya kullanımının iletişim kaygısı bağlamında değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 11(2), 21-34. <https://doi.org/10.18094/josc.412915>
- Gökçe, O. (2006). *İletişim Bilimi / İnsan İlişkilerinin Anatomisi* (1. Baskı). Siyasal Kitabevi.
- Gülbahçe, Ö. (2010). K. K. Eğitim Fakültesi öğrencilerinin iletişim becerilerinin incelenmesi. *Atatürk Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 12-22.
- Günay, K. (2003). *Sınıf Yönetiminde Öğretmenlerin İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürüz, D. & Temel Eğinli, A. (2008). *İletişim Becerileri*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Gürüz, D. & Temel Eğinli, A. (2014). *Kişilerarası İletişim* (7. Baskı). Nobel Yayıncılık.
- Işık, Y. (2014). *İletişim Hayat Kurtarır*. Sis Yayıncılık.
- Kadakal, A. & Alver, B. (2017). Üniversite iletişim becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 2(2), 1-20.
- Karadağ, E. (2010). Eğitim bilimleri doktora tezlerinde kullanılan araştırma modelleri: nitelik düzeyleri ve analitik hata tipleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(1), 49-71.
- Kaya, A. (2011). *Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim*. (3. Baskı). PegemA Akademi.
- Kıran, S. (2008). *Okulöncesi Dönemi Çocuklarına Yönelik Hazırlanan Masal ve Öykü Kitaplarında Geçen İletişim Engelleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Korkut, F. (2005). Yetişkinlere yönelik iletişim becerileri eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (28)28, 143-149.
- Köseler, A. (2006). *Lise Öğrencilerinde İletişim Kaygısı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Küçükaslan, N. (2014). *Etkili İletişim Teknikleri*. Ekin Kitabevi Yayınları.
- Liu, D. & Tan, X. (2019). Incorporating social events into school curriculum: How it relates to student growth. *Educational Planning*, 26(1), 43-50.
- McCroskey, J.C. & Beatty, M.J. (1998). Communication Apprehension. J.C. McCroskey, J.A. Daly, M.M. Martin, & M.J. Beatty, (Eds.), *Communication and Personality*, (pp. 215-231). Cresskill, Hampton Press.
- Milli, M. S. & Yağcı, U. (2017). Öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 286- 298.
- Nacar, F. S. & Tümkaya, S. (2011). Sınıf öğretmenlerinin iletişim ve kişilerarası problem çözme becerilerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(2), 493-511.
- Ocak, G. & Erşen, Z. B. (2015). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri algılarının incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (33)33, 1-19.
- Oskay, Ü. (2014). *İletişimin Abc'si*. İnkılap Yayınevi.
- Önder, A. (2003). *Ailede İletişim: Konuşarak ve Dinleyerek Anlaşalım*. Morpa Kültür ve Yayınları.
- Özer, D. (2011). *Etkili İletişim Becerilerinin Sosyal Ortama Uyum Sağlamadaki İşlevi: Fırat Üniversitesi Uygulaması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özkan, M. (2010). *İnsan, İletişim ve Dil* (3. Baskı). Akademik Kitaplar.
- Öztürk, R. (2019). *İlköğretim Dönemindeki Çocuklarla Etkili İletişim Yolları Üzerine Bir Analiz*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Sezgin, S. (2019). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İşbirlikli Öğrenmeye Yönelik Tutumları ile Etkili İletişim Becerileri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sinan, S. (2019). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İşbirlikli Öğrenmeye Yönelik Tutumları ile Etkili İletişim Becerileri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şara, P. & Güney, Ü. (2015) Sınıf ve branş öğretmenlerinin iletişim becerileri düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: Eşme ilçesi örneği. 2015 USOS Özel sayı 13210. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 195-205.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların Ölçülmesi ve Spss ile Veri Analizi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Tunçeli, H. İ. (2013). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Sakarya örneği). *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(3), 51-58.
- Tutar, H. & Yılmaz, M. K. (2005). *Genel İletişim Kavramlar ve Modeller* (6. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Tutar, H., Yılmaz, M. K., & Eroğlu, Ö. (2012). *Genel ve Teknik İletişim*. Seçkin Yayıncılık.
- Uzuntaş, A. (2013). Etkili iletişim: anlatabilmek ve anlayabilmek. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(1), 11-30.
- Yetişkin, G. (2016). *Ergenlerde İletişim Becerileri ve Utangaçlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EXTENDED ABSTRACT

Purpose of the Research: The purpose of this research is to examine the candidate Turkish teachers' effective communication skills and their level of communication apprehension regarding some variables, and to determine if there their level of communication apprehension has an effect on their effective communication skills.

Method: A correlational research method, which is a quantitative method measuring variables and assessing the correlation statistically, was employed in the study. By using the random sampling method, the sample of the research was selected. Hence, the research included 194 candidate Turkish teachers studying in the state universities during the fall of the academic years, 2020-2021. The independent variables (gender, the type of family, the number of siblings, mother's education status, father's education status, family socioeconomic status, the place they grew up, the type of high school, any art or sporting event) used in the research were gathered through the Personal Information Files. Also, The Effective Communication Skills Scale developed by Buluş and others (2017), and the Communication Apprehension Scale adapted by Çakmak (2018) were utilized in the research. Then, the data were analyzed by using the SPSS program.

Findings: The average score of the candidate Turkish teachers' effective communication skills is $\bar{x}=136,09$. According to the ranges indicated by Buluş et. al (2017), the candidate teachers have a high level of effective communication skills. The average score of their level of communication apprehension is $\bar{x}=60,70$. This average score is rated as a medium level of communication apprehension according to Çakmak (2018). Also, a high negative correlation has been detected between the candidates' effective communication skills and their level of communication apprehension. Any significant correlation between their level of communication apprehension and gender has not been observed. On the other hand, a significant change between their effective communication skills and gender has been observed. The type of family and the number of siblings do not influence the candidate teachers' effective communication skills as well as their level of communication apprehension. While the mother's education status has displayed a change, the father's education status does not show any impact considering the candidate teachers' effective communication skills and their level of communication apprehension. Any significant difference between the variables of family socioeconomic status, the place they grew up, and the type of high school and the dependent variables has not been detected in the research. Lastly, the research has discovered that the candidate teachers who have attended any sporting event have a lower level of communication apprehension, but with a higher level of effective communication skills.

Conclusion and Discussion: The candidate Turkish teachers have displayed a high level of effective communication skills and a medium level of communication apprehension. Similarly, the studies (Aksungur, 2018; Şara & Güney, 2015; Baykara Pehlivan, 2005; Günay, 2003) have detected that the candidate teachers have a high level of effective communication skills. However,

Durukan and Maden (2010) have observed a low level of effective communication skills in their study with the teachers.

There is a strong negative correlation between the candidate teachers' effective communication skills and their level of communication apprehension. The more they have communication apprehension, the less effective they display communication skills. In other words, the candidate teachers who have a high level of effective communication skills display a lower level of communication apprehension. Communication apprehension is the fear associated with communication with persons or people in society or avoiding communication with them (Çakmak, 2014). According to McCroskey and Beatty (1998), people who have a high level of communication apprehension display less effort to communicate or tend to communicate less.

The female candidate Turkish teachers' scores of effective communication skills are higher than the males'. Similarly, the studies in the literature have detected that female candidate teachers have showed a significant change compared to the male ones (Korkut, 2005; Milli & Yağcı, 2017; Yetişkin 2016; Ocak & Erşen, 2015; Çetinkaya, 2011; Nacar & Tümkaya, 2010; Durukan & Maden, 2010; Sezgin, 2019). However, there are some other studies indicating no significant change between gender and communication skills (Günay, 2003; Bozkurt Bulut, 2004; Baykara Pehlivan, 2005; Dilekmen, Başçı & Bektaş, 2008; Gülbahçe, 2010; Tunçeli, 2013; Kadakal & Alver, 2017; Aksungur, 2018).

There is no significant difference between the candidate teachers' effective communication skills as well as their level of apprehension and the number of siblings they have, which agrees with the studies by Özer (2011) and Sezgin (2019). On the other hand, they have stated that the candidate teachers who have more than one sibling show a higher level of communication skills in terms of establishing empathy.

There is no significant difference between the candidate teachers' effective communication skills as well as their level of apprehension and the type of high school they graduated from. Whereas Acar (2009) points out that the candidates who graduated from the Anatolian High Schools have a higher level of communication skills, Sezgin (2019) states that the type of high school does not influence the candidate teachers majoring in Social studies. Therefore, this research agrees with the study by Sezgin (2019).

The research has discovered that the type of family also does not have any effect on the candidate Turkish teachers' levels of effective communication skills and communication apprehension. Namely, the candidate teachers' scores of effective

communication skills and communication apprehension do not change due to a nuclear family or an extended family they live in. Likewise, Sezgin (2019) has noted that there is no significant change between the type of family and the candidate teachers' communication skills.

While Çetinkaya (2011) and Özer (2011) indicate the effect of parents' education status on effective communication, Sezgin (2019) points out that parents' education status does not influence. This research shares the same results with Sezgin (2019) since any significant difference between the parents' education status and the candidate teachers' effective communication skills has not been detected.

The result of the fact that the family socioeconomic status does not affect the candidate Turkish teachers' effective communication skills as well as their level of communication apprehension significantly agrees with the studies by Kadakal and Alver (2017) and Sezgin (2019).

The research has indicated that the place where the candidate teachers grew up does not also influence their effective communication skills and communication apprehension. Özer (2011) has pointed out a similar result in his study. On the other hand, Sezgin (2019) states that the candidate teachers who grew up in the metropolis or cities have a higher level of communication skills than the ones who grew up in villages. It is quite opposite of the result indicated by this research.

The candidate Turkish teachers who have attended any social or sporting event have a lower level of communication apprehension, but a higher level of communication skills when compared to the teachers who do not attend any event. Likewise, Kadakal and Alver (2017) note that there is a strong positive relationship between university students' communication skills and their habits of doing sports. However, they indicate that any similar effect does not occur on the students who are interested in arts in the same study (Kadakal & Alver, 2017). Also, Liu and Tan (2019) have emphasized the benefits of social events in students' learning activities.